

Implementatie in verpleeghuis

De Rustenburg

—ervaringen van een coördinator TT

■ Micky van Houten ontvangt me in de complementaire zorgruimte, een raamloze halve gang, ingeklemd tussen twee toiletten en een bewonerskamer. “Maar,” zegt ze, “het is wel een eigen ruimte, waar ik elke week een middag TT geef aan bewoners van afdeling de Tuinen.” Met minimale middelen – zegge en schrijven 100 euro – is Micky erin geslaagd er een heel gezellige ruimte van te maken: licht en kleurrijk geschilderde muren met mooie foto’s, een zacht muziekje op de achtergrond, vriendelijke stoelen en een lekker geurtje. Hier maakt ze de plannings voor de TT-behandelingen, geeft ze bewoners en soms ook collega’s TT of een handmassage en ondersteunt ze de andere afdelingen om TT levend te houden. Micky, verpleegkundige van opleiding, is namelijk voor 4 uur in de week aangesteld als coördinator voor TT. Haar opdracht is om TT verder te implementeren in het verpleeghuis.

Interview door Martine Busch

Acties

Enthousiast vertelt ze: “Deze functie heb ik sinds september 2005. In eerste instantie voor een half jaar, maar dat is intussen alweer verlengd met een half jaar. Hoe het dan verder gaat weet ik niet, maar dat zien we dan wel weer. Ik ben al blij met wat ik tot nu heb kunnen doen.” En dat is inderdaad heel wat. De Rustenburg heeft vijf afdelingen, die elk een afgevaardigde hebben in de TT-commissie die Micky voorziet. “En dan zijn er ook nog de paramedische dienst, de dagbehandeling en de verenigingen, waar de activiteitenbegeleiders onder vallen, waar ook TT gegeven wordt,” legt Micky uit. “In de TT-commissie bespreken we hoe het gaat met TT op de afdelingen, waar behoefte aan is, waar mensen drempels ervaren en wat we kunnen doen om hen te helpen om toch TT te geven. Het is soms een kwestie van organiseren en soms ook van gewoon warm houden, mensen wijzen op het feit dat ze ook iets met TT doen als ze bewust centeren of bewust aanraken. Je hoeft niet altijd de hele TT-behandeling te geven.”

Een van haar eerste acties was het houden van een enquête onder alle TT’ers – inmiddels 37 in totaal, verdeeld over alle afdelingen en diensten – met de vraag of en hoe vaak ze TT geven en voor welke klachten. En als men geen TT geeft, wat daar dan de reden voor is. Zo hoopt ze aanknopingspunten te vinden om mensen beter te begeleiden. De bedoeling is om de enquête na een jaar te herhalen en daarmee na te gaan of haar begeleiding effectief is geweest. Op dit moment loopt TT goed op drie van de vijf afdelingen: op de Tuinen waar Micky zelf werkzaam is, op de Polders waar Anita van de Berg TT levend houdt en op de Weiden waar Joan van de Burgt een goed begin aan het maken is. Op één afdeling zijn maar weinig TT’ers en van een andere afdeling is er zelfs niet eens een afgevaar-

digde in de TT-commissie. Micky: "Eigenlijk is dat heel gek, want dat is nu juist de afdeling met de meeste TT'ers en de afdeling waar de palliatieve unit aan vastgekoppeld is. Juist deze mensen, in de laatste fase van hun leven, zouden naar mijn idee in aanmerking komen voor TT."

Brief voor familie

Een andere actie was het opstellen van een brief over complementaire zorg voor de familie van de bewoners. "De Rustenburg heeft complementaire zorg in haar beleid opgenomen, het past binnen de visie van belevingsgerichte zorg die hier wordt ingevoerd," licht Micky toe. "We willen op termijn ook muziek, massage en werken met geuren gaan aanbieden, maar nu gebeurt dat nog nauwelijks en geven we vooral TT. Eigenlijk is TT een soort motor om complementaire zorg op de kaart te zetten. Wij doen eerst hier ervaring mee op, voordat we ook de andere zorgvormen kunnen inzetten. Natuurlijk moeten we daar de familie wel over inlichten, vandaar die brief." Vanuit de TT-commissie is gekozen voor een duidelijke boodschap. Micky: "TT is onderdeel van de verpleegkundige zorg die we bieden, dus in de brief stellen we de familie daarvan op de hoogte. Het is niet zo dat we om toestemming vragen. Als ik het nodig vind om bij iemand de bloeddruk te meten dan doe ik dat, net zo kan ik TT geven als ik vind dat het geïndiceerd is, bijvoorbeeld omdat iemand onrustig is of niet kan slapen. Hoe meer je het apart zet, hoe zweveriger het wordt. En natuurlijk houden we er rekening mee, als iemand echt bezwaar heeft." De brief is overigens wel eerst gezien door Paul Kappelhof, de vorige locatiemanager die TT in De Rustenburg geïntroduceerd heeft. Om de verdere introductie van TT niet van Micky als persoon afhankelijk te laten zijn, heeft de TT-commissie beslo-

Micky van Houten

FOTO: IGOR CORBEAU

ten om de brief via de afdelingen uit te sturen. Micky: "Het is goed om over dit soort dingen na te denken. Ik ben van nature geneigd om veel te doen, vooral als ik ergens enthousiast over ben, maar dat is op de lange termijn niet goed. Nu moet ieder TT-commissielid terug naar de afdeling en daar de brief voorleggen en met de leidinggevende afspreken dat hij verstuurd wordt. Dat heeft als risico dat het niet gebeurt en volgens mij is dat bij een of twee afdelingen het geval, maar het heeft als voordeel dat de commissieleden zich er echt sterk voor moeten maken als ze het wél willen laten gebeuren." Ze geeft als voorbeeld de situatie van een van de commissieleden, Joan van de Burgt. Op de afdeling De Weiden waar Joan werkt wordt de familie erg bij de zorg betrokken. De leidinggevende staat wel positief tegenover TT, de collega's

Uit 'Rustpunt', het interne blad van De Rustenburg:

We hebben een nieuw fenomeen in onze de Rustenburg: TT. Wat totaal anders is dan de motorwedstrijden die jaarlijks in het laatste weekend van juni op het circuit van Assen worden verreden. Met ronkende namen.

TT staat voor therapeutisch touch. Complementaire zorg die gegeven wordt door medewerkers die hiervoor zijn opgeleid. Ter ontspanning en meer comfort voor onze bewoners.

Ik ben rondgeleid door Micky van Houten in de TT-ruimte van De Tuinen. Een ruimte zonder ramen, doch smaakvol ingericht. Door enkele 'pufjes uit een flesje' rook het er nog lekker ook. Ik heb haar verteld over 'mijn' ervaringen met TT, ze geeft namelijk mijn moeder geregeld TT.

Mijn moeder was met kerstmis 2005 bij ons thuis. Opeens hoorden we haar, met weliswaar broze stem het 'Ave Maria' van Gounod meezingen met de muziek van een radioprogramma. Het was een ontroerend ogenblik. We hadden haar al zo'n 20 jaar niet meer horen zingen.

Terwijl ze toch in koren heeft gezongen en muzikaal is. Later op de dag, we speelden kerst-cd's, zagen we haar zitten. Op een rechte stoel, handen losjes op de knieën, knietjes bij elkaar en de voeten stevig plat op de vloer. Ze neuriede en humde de kerstliedjes mee. We hadden haar het afgelopen jaar nog nooit zo ontspannen meegemaakt.

Ik zou zeggen 'een typisch geval van therapeutisch touch'. Ik hoop van harte dat veel meer bewoners van de TT gebruik kunnen en mogen maken, het doet een mens goed.

'Een kind van haar moeder'

Nell Bismeijer

Clëntenraad

geven elkaar TT, maar eigenlijk nauwelijks aan de bewoners met als argument 'de familie is wat ouderwets, die vinden het vast niks...' "Steeds werd de familie als excuus gebruikt om toch maar geen TT te geven," zegt Micky. "Daarom had de afdeling ook wat moeite met de brief en wilden ze er liever een zin in hebben, dat de familie het ook kon aangeven wanneer ze geen TT wilden. Daar hebben we lang over gediscussieerd en uiteindelijk hebben we gezegd dat de brief voor iedereen hetzelfde moet zijn. Het is een brief van het hele huis en hij maakt intussen ook deel uit van de informatiemap voor nieuwe bewoners. En bovendien is er op mijn eigen afdeling geen enkele negatieve reactie op de brief gekomen!" Met deze boodschap is Joan teruggedaan naar het teamoverleg van haar afdeling en heeft men daar alsnog besloten de brief gewoon te versturen. Ook bij deze afdeling, met de 'ouderwetse' familieleden, is geen enkele negatieve reactie binnengekomen. "En het leuke is," voegt Micky er lachend aan toe, "dat Joan zich hierdoor gesterkt voelt en ook maar meteen gevraagd heeft of ze de snoezelkamer op een vaste middag in de week mag gebruiken om TT-behandelingen te geven."

Een andere vorm van voorlichting betreft nieuwe collega's. Micky biedt deze altijd de gelegenheid om een keer aanwezig te zijn als ze iemand TT geeft en om zelf een behandeling te ondergaan. Ze zegt: "Met doorgaans enthousiaste reactie als gevolg. Zoals een collega laatst zei: 'Het is wonderlijk te zien hoe de mens weer zichzelf wordt tijdens de behandeling.' En dat is ook zo, je ziet de mensen ontspannen en zelfs soms op goede woorden komen wat prachtig is als je weet dat wij met psychogeriatrische ouderen werken."

Centeren en aanraken

Behalve TT geven, zaken regelen en organiseren, vindt Micky het ook tot haar taak behoren individuele TT'ers te stimuleren. Ze zegt: "Sommige TT'ers denken dat ze geen

Verpleeghuis De Rustenburg

Dit verpleeghuis in Bergschenhoek maakt deel uit van de zorgorganisatie Zorg Compas. Verdeeld over 5 paviljoens wonen er 180 cliënten. Naast psychogeriatrische zorg wordt zorg verleend aan verstandelijk gehandicapten en ouderen met een psychiatrische voorgeschiedenis. Er werken in totaal ongeveer 285 medewerkers; 37 van hen volgden inmiddels een cursus therapeutisch touch.

TT geven, maar als je dan met ze praat, geven ze wel aan dat ze vaak gebruik maken van het centeren. Zelf rustig zijn en rust uitstralen heeft zeker ook effect op de bewoners." Ze is ervan overtuigd dat je uiteindelijk meer bereikt als je zelf rustig bent. Dan lijkt het misschien wel langer te duren, maar toch boek je tijdswinst. "En dat is niet eens het belangrijkste. Je boekt vooral kwaliteitswinst. Je benadering is anders, het contact is daardoor anders en dat voelt voor beiden beter. Als ik dat zo benoem, herkennen de TT'ers dat eigenlijk allemaal."

Ook merkt Micky dat TT'ers bewuster met intentie werken: "Een van de activiteitenbegeleiders bijvoorbeeld vertelde dat hij soms heel bewust een hand op iemands schouder legt, vanuit de TT-gedachte. Hij centerd dan, maakt contact en laat dan iets doorstromen. Dat klinkt wel een beetje zweverig, alsof je iemand instraalt, maar het heeft wel degelijk effect. Bewoners voelen dat het een andere aanraking is dan anders. Je werkt vanuit een intentie. Ik leg dan uit dat dat óók TT is!"

Wat Micky nog graag wil doen is het meelopen op een afdeling om mensen te kunnen wijzen op de momenten dat ze TT zouden kunnen geven, al dan niet in zijn volledige vorm. Ze zegt: "Een soort coaching on the job. Daar is echt behoefte aan. Dan kun je ter plekke laten zien en vooral laten ervaren hoe je TT in de dagelijkse zorg kunt integreren."

Voor de mensen

Andere plannen hebben betrekking op het organiseren van een klinische les of workshop die voor iedereen – collega's en familie – toegankelijk is en natuurlijk moet complementaire zorg nog verder uitgebouwd worden met andere zorgvormen. Daarvoor onderhoudt Micky contact met de psycholoog, wiens taak het is het beleid daarover verder op papier te zetten. "Toch houd ik me niet zo bezig met het eindresultaat," zegt Micky, "ik probeer zoveel mogelijk te doen wat ik kan doen, vanuit mijn hart, in het nu."

FOTO: IGOR CORBEAU

Want de praktijk is soms weerbarstiger dan ze zou willen en niet alle reacties zijn altijd even bemoedigend. "Soms heb ik 'maar' twee mensen TT gegeven, dan zou je kunnen zeggen dat dat wel wat mager is voor een hele middag. Maar dan denk ik daar gaat het niet om, ik heb vandaag in elk geval deze twee mensen blij gemaakt." Micky ziet zichzelf vooral als een aanjager: "Ik zet graag iets in gang en hoop dat aan het eind van de rit vele mensen met me mee zijn gegaan en het voortzetten!" ■